

Barnkonventionen

- med Mattecentrum



Uppdrag 1

Introduktion

Mattecentrums material för mellanstadieelever ger en överskådlig introduktion till barnkonventionen genom tre ämnesöverskridande uppdrag i samhällskunskap, geografi och matematik. I det inledande uppdraget får eleverna först testa sina egna kunskaper om barnkonventionen, sedan intervjua en vuxen i sin närhet och tillslut sammanställa och analysera resultaten med hjälp av några enkla statistiska metoder.

Ur kursplanen för **samhällskunskap** under rubriken *Rättigheter och rättsskipning*:

- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Ur kursplanen för **matematik** under rubrikerna *Taluppfattning och tals användning* och *Sannolikhet och statistik*:

- Tal i procentform och deras samband med tal i bråk- och decimalform.
- Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar, såväl med som utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.
- Lägesmått medelvärde, typvärde och median samt hur dessa kan användas i statistiska undersökningar.
- Sannolikhet, chans och risk grundat på observationer, simuleringar eller statistiskt material från vardagliga situationer. Jämförelse av sannolikhet vid olika slumpmässiga försök.

Lektionsplanering

Material:

- Penna
- Bladet "Intervjufrågor" till varje elev
- Ett (eller två) papper "Tabell" till varje elev
- Miniräknare
- (Linjal för att rita diagram)

Lektion 1:

I FN:s konvention om barnets rättigheter, "barnkonventionen", finns bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Idag ska vi testa hur mycket eleverna egentligen kan om sina egna rättigheter. Känner de till att barnkonventionen finns, varför den finns och vad den innehåller?

Börja med att låta klassen besvara våra frågor om barnkonventionen anonymt, till exempel genom att låta alla elever blunda och räcka upp handen på det alternativ som de tror är rätt på varje fråga. Du som pedagog skriver ner antalet röster för varje alternativ på tavlan så att eleverna kan se hur hela klassen har svarat efteråt. Spara elevernas svar någonstans efter lektionen. Du kommer att behöva dem igen under lektion 2 och 3. Frågorna som eleverna ska svara på finner du på sidorna 4-5 i denna lärarhandledning.

Dela därefter ut ett varsitt papper med frågorna till alla elever i klassen och låt dem anteckna i marginalen medan ni går igenom de rätta svaren grundligt tillsammans. Var noggrann med att inte bara berätta vad som är rätt svar utan även varför det är rätt. Som hjälp har du som pedagog förklaringarna på sidorna 6-7. Hur mycket kunde klassen redan om sina rättigheter?

När ni har gått igenom de rätta svaren tillsammans är det dags att presentera nästa del av uppdraget. Eleverna ska nu intervjua en vuxen person var i sin närhet och ställa samma frågor som eleverna själva fick svara på för att se hur mycket de vuxna kan om barnkonventionen. Varje elev tar med sig frågepappret och antecknar den vuxne personens svar (A, B, C eller D) där. Här får du som pedagog bedöma om det är lämpligt att låta eleverna ta med sig frågorna hem och intervjua en förälder, morförälder eller ett äldre syskon eller om det är bättre att hela klassen intervjuar personer tillsammans under lektionstid genom att prata med skolpersonal eller personer på stan.

Vad tror eleverna om resultat innan de påbörjar sina intervjuer? Kommer de vuxna att veta mer eller mindre om barnkonventionen än de själva gjorde när de svarade på frågorna i början av lektionen? Varför tror de så?

Lektion 2:

Nu är det dags att sammanställa resultaten från intervjuerna. Hur mycket kunde de vuxna egentligen om barnkonventionen?

Börja lektionen med en genomgång (eller minnesuppskrifning) av den matematik som eleverna kan tänkas behöva för att klara lektionens uppgifter. Beroende på elevernas ålder och kunskapsnivå skulle detta till exempel kunna innebära en genomgång av tabeller, diagram eller procent. Använd gärna siffrorna från elevernas handuppräknings under lektion 1 och exempeltabellen på sida 8 i den här lärarhandledningen i genomgången.

Låt därefter eleverna sammanställa de vuxnas svar i en tabell, i par eller i mindre grupper. Ni kan göra en likadan handuppräknings som under lektion 1 fast för de vuxnas svar så att de finns lättillgängliga för eleverna på tavlan i sin helhet. På sida 8 i denna lärarhandledning finns en tabell som kan skrivas ut och användas vid behov.

Om eleverna är bekanta med procenträkning kan de även beräkna hur många procent av de vuxna som har svarat vad på varje fråga. De grupper som är klara snabbt kan sammanställa stapeldiagram över några av frågorna eller beräkna andelen rätta svar från elevernas handuppräknings från lektion 1.

Gå igenom tabellen med de vuxnas svar och procentberäkningarna tillsammans i slutet av lektionen så att alla i klassen förstår varför tabellen och beräkningarna ser ut som de gör.

Lektion 3:

Det är en sak att kunna räkna fram olika värden och en annan sak att kunna analysera dem. Nu är det dags för eleverna att jämföra deras egna resultat från lektion 1 med de vuxnas svar från lektion 2. Förbered så att tabeller över både elevernas och de vuxnas svar finns tillgängliga på ett överskådligt sätt, till exempel uppritade på tavlan.

Några exempel på frågor som kan ställas till eleverna för att hjälpa dem att analysera resultaten av undersökningarna är:

- Vilken grupp hade flest rätt totalt: eleverna eller de vuxna?
- Hur borde andelen rätta svar på de olika frågorna se ut om slumpen avgjorde alla svaren? Hade eleverna fler rätta svar på frågorna än så? Hade de vuxna? På vilka frågor presterade de olika grupperna bättre eller sämre än slumpen?
- Vilken fråga kunde flest elever det rätta svaret på? Är det samma fråga som för de vuxna? Spelar det någon roll för resultatet att vissa frågor hade två olika alternativ och andra hade tre eller fyra alternativ att välja bland?
- Vilken fråga verkar ha varit svårast för eleverna att besvara? Är det samma fråga som för de vuxna?
- Vad är ett typvärde? Hade eleverna och de vuxna olika typvärden på några av frågorna? Vilka?
- Hade eleverna en god förståelse för barnkonventionen? Hade de vuxna? Vad ska egentligen anses vara ett bra resultat? Håll en öppen diskussion om för- och nackdelar med olika kriterier.
- Om eleverna intervjuade skolpersonal istället för någon hemma eller på stan, kan resultaten bli missvisande då? Pratade till exempel flera elever med samma person? Kan det antas att personer som arbetar med barn vet mer om barnkonventionen än en genomsnittlig person på stan?

Intervjufrågor

1. För vilka personer gäller barnkonventionen i Sverige?

- A) Svenska medborgare under 15 år
- B) Svenska medborgare under 18 år
- C) Personer under 15 år som vistas i Sverige
- D) Personer under 18 år som vistas i Sverige

2. Ett av FN:s medlemsländer har ännu inte ratificerat* barnkonventionen. Vilket?

- A) Ryssland
- B) USA
- C) Kina
- D) Brasilien

*förbundet sig att förverkliga konventionen i sin lagstiftning

3. Får en förälder bestämma att ett barn inte får delta i viss undervisning i den svenska skolan?

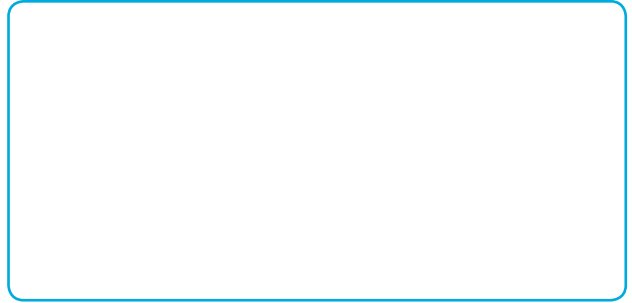
- A) Ja, alltid
- B) Ja, men bara om det handlar om idrott, biologi eller sexualundervisning
- C) Nej, aldrig

4. Får ett barn bestämma själv i alla frågor som rör barnet?

- A) Ja
- B) Nej

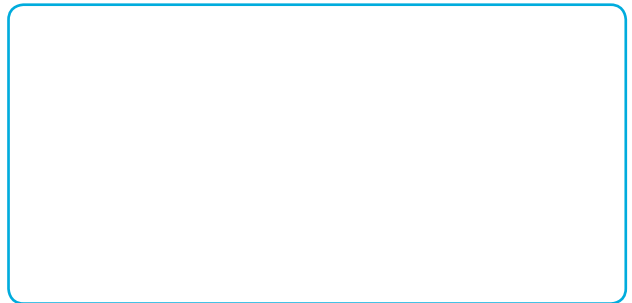
5. Får en förälder läsa sitt barns dagbok utan barnets tillåtelse?

- A) Ja, alltid
- B) Ja, men bara om dagboken är olåst
- C) Nej, aldrig



6. Vem har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling?

- A) Skolan
- B) Staten
- C) Föräldrarna



Facit

På UNICEF:s hemsida kan du som pedagog hitta mer material om barnkonventionen, till exempel lång- och kortversionen av barnkonventionens artiklar

(<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>) och UNICEF:s skolmaterial

(<https://unicef.se/skolor/bestall-skolmaterial>).

Mattecentrums frågor om barnkonventionen till detta uppdrag är framtagna med bland annat UNICEF som källa.

1. För vilka personer gäller barnkonventionen i Sverige?

- A) Svenska medborgare under 15 år
- B) Svenska medborgare under 18 år
- C) Personer under 15 år som vistas i Sverige
- D) Personer under 18 år som vistas i Sverige**

Barnkonventionen gäller för alla personer under 18 år och inkluderar därmed även till exempel flyktingar som vistas i Sverige. Se Artikel 1: *"I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndig enligt den lag som gäller barnet."*

2. Ett av FN:s medlemsländer har ännu inte ratificerat* barnkonventionen. Vilket?

- A) Ryssland
- B) USA**
- C) Kina
- D) Brasilien

*förbundet sig att förverkliga konventionen i sin lagstiftning

USA signerade barnkonventionen 16 februari 1995 men har ännu inte ratificerat den. Läs mer om USA:s relation till barnkonventionen på <https://unicef.se/fragor/vad-innebar-det-att-ratificera-barnkonventionen> och https://en.wikipedia.org/wiki/U.S._ratification_of_the_Convention_on_the_Rights_of_the_Child

3. Får en förälder bestämma att ett barn inte får delta i viss undervisning i den svenska skolan?

- A) Ja, alltid
- B) Ja, men bara om det handlar om idrott, biologi eller sexualundervisning.
- C) Nej, aldrig**

Barn har rätt att ta del av all den utbildning som staten angivit som minimistandard för barn i landet. Se Artikel 28: *"Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter ska de särskilt, (a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängligt för alla".* I Skollagen (2010:800) kap 7 19§ står att rektorn, på begäran av elevens vårdnadshavare, kan besluta att en elev ska befrias från skyldigheten att delta i obligatoriska inslag i undervisningen vid några enstaka tillfällen per läsår om det föreligger synnerliga skäl till detta. Det ska dock mycket till för att något ska anses vara ett synnerligt skäl och rektorn har alltid det sista ordet i beslutet, även om föräldrar såklart kan lämna önskemål till rektorn.

4. Får ett barn bestämma själv i alla frågor som rör barnet?

- A) Ja**
- B) Nej**

Barnkonventionen ger alla barn rätt till delaktighet och inflytande i frågor som rör barnet men inte självbestämmanderätt. Se Artikel 12: *"Konventionen ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad."*

5. Får en förälder läsa sitt barns dagbok utan barnets tillåtelse?

- A) Ja, alltid**
- B) Ja, men bara om dagboken är olåst**
- C) Nej, aldrig**

Alla barn har rätt till sitt privatliv och en förälder får därför inte läsa sitt barns dagbok utan tillåtelse. Se Artikel 16: *"Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olaga angrepp på sin heder och sitt anseende"*

6. Vem har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling?

- A) Skolan**
- B) Staten**
- C) Föräldrarna**

Alla barn har rätt till en skälig levnadsstandard: en bostad, kläder, mat och rent vatten. Huvudansvaret för att säkerställa att barnet har den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling har föräldrarna, även om staten förväntas hjälpa dem vid behov. Se Artikel 27: *"Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling" och "Konventionsstaterna ska i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad."*

	Rätt svar	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D	Totalt
Fråga 1	D	Antal:	Antal:	Antal:	Antal:	Antal:
"För vilka personer gäller barnkonventionen i Sverige?"	"Personer under 18 år som vistas i Sverige"	Procent:	Procent:	Procent:	Procent:	
Fråga 2	B	Antal:	Antal:	Antal:	Antal:	Antal:
"Ett av FN:S medlemsländer har ännu inte ratificerat barnkonventionen. Vilket?"	"USA"	Procent:	Procent:	Procent:	Procent:	
Fråga 3	C	Antal:	Antal:	Antal:		Antal:
"Får en förälder bestämma att ett barn inte får delta i viss undervisning i den svenska skola?"	"Nej, aldrig"	Procent:	Procent:	Procent:		
Fråga 4	B	Antal:	Antal:			Antal:
"Får ett barn bestämma själv i alla frågor som rör barnet?"	"Nej"	Procent:	Procent:			
Fråga 5	C	Antal:	Antal:	Antal:		Antal:
"Får en förälder läsa sitt barns dagbok utan barnets tillåtelse?"	"Nej, aldrig"	Procent:	Procent:	Procent:		
Fråga 6	C	Antal:	Antal:	Antal:		Antal:
"Vem har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling?"	"Föräldrarna"	Procent:	Procent:	Procent:		